

Inserati se sprejemajo in velja trisopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pri Starem trgu
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu hiš. št. 284.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in saboto.

Anarhija v ljudski šoli.

Liberalizem še zmirom sam sebe slepi s tem, da novošegno šolstvo velikansko napreduje. Kdor pa ima s šolo kaj opraviti, precej sprevidi, da šola gre rakovo pot. Učitelji sami to dobro vedo, pa tega nočejo povedati, ker bi sicer zgubili tisti žar, s katerim jih je liberalizem obdal; bolji in pametni med njimi tedaj molče, da se svojim liberalnim načelnikom ne zamerijo, ter si na tihem žele, da bi že skoro drugače bilo. Novošegni pa kriče, kjer in kolikor morejo, da bi s svojim krikom zakrtili svojo duševno nagoto. Dobro tedaj de človeku, kateremu je za šolsko mladež kaj mar, kadar še kak šolnik odkriva napake novošegnega šolstva. To je te dni storil neki strokovnjak v dunajskem „Vaterlandu“ tako izvrstno, da hočemo omenjeni sostavek svojim bralcem v prevodu podati.

„Branje, pisanje in računjenje, piše „Vat.“, je bila v dobrih starih časih precej vsa vednost, katero so zahtevali od mladega državljana, ki je prišel iz ljudske šole. Branje, pisanje in številenje, veliko več tudi dandanes ne zahtevajo pri sprejemni poskušnji za srednje šole. Nadopolni mladenčiči, kateri prve dni šolskega leta stopijo čez gimnazijski ali realski prag, so se pa veliko več učili. Če vprašajo takega dečka čudé se njegovi pičli vednosti: Saj ste vendar vse štiri razrede začetnih šol izdelali? — dobijo odgovor: O ne, zdelal sem sedmi (osmi) razred meščanskih šol. Štirinajstleten deček, ki je že osem let v šoli hlače trgati, v čegar spričevalu se razun branja, pisanja in številenja še naravoslovje, zemljepisje, fizika in zgodovina kot zapovedani predmeti košatijo, ktere znanosti kaže pri sprejemni preskušnji v srednji šoli?

Vsak šolnik se o tem lahko prepriča. Lepe, tudi le bravne pisave so redke, pravopisje kaže svoje sledi k večjemu v ogibanjih in tiz, prava raba prepon se komaj zasledi. Branje je težavno iskanje besed, ali brezumno drdranje pri boljših učencih, kateri so si zaslužili red „prav dobro“. Računjenja z navadnimi drobci se ne uče, kakor pravijo, z desetnimi drobci pa tudi ne znajo številiti. Reno izlivajo v sredozemsko morje in Donavo k severnim belim medvedom. Ob kratkem, vsak šolnik se o tem lahko prepriča in vsak pošten šolnik bo očitno izgovoril, fakta kažejo, kar je zdrava človeška pamet že naprej mogla spoznati: nespametno je, v otroke vlivati duševno hrano, ki je nikakor ne morejo prebaviti. Ne oziraje se na to, da so tudi gospodje učitelji preobloženi z zmesjo učnih tvarin, ktera nikakor ne pripuša, da bi bili v posameznih strokih temeljito izučeni; ne glede na neprenašljivo dozdevnost, s katero zlasti najmlajši ljudski učitelji na noge stopajo; ne glede na hudobno voljo in sovražnost proti veri, ktera se tem nedoukom v nadomestilo za jedrnate znanosti vceplja: je to grozovito nepoznanje človeške nature, če otrokom hočejo v glavo vlivati reči, ki jih ne umejo, zamudé pa položiti trdno podlago takim znanostim, brez kterih je nadaljno podučevanje nemogoče. Kaj pomaga neumno-predrzno razkazovanje z naravoslovjem in fiziko, če otroci ne znajo brati, pisati in številiti?

Pri tej priložnosti moramo tudi še zlasti povdarjati, da pomanjkanje učiteljev zelo narašča. Že rabijo učiteljice tudi za večje dečke, in celo število tih učiteljic več ne zadostuje; otrók tlačijo po 50 do 70 v eno sobo; od dobrega pazenja, od znanja učenikovega s posameznimi učenci tukaj ni govorjenja. Poživite

njenje šolske mladosti, da, zanemarjenje njeno, naravna in duševna spridenost mlajšega zaroda je resnična reč, ktere ne more tajiti noben pošten šolnik, noben vesten oče, nobena ljubeznjivo skrbna mati.

Tudi v šolskih in nadglednih oblastnijah se šopiri anarhija, ktere si veliko občinstvo še misliti ne more; in tisti so sleparji in goljufi ljudstva, ki poročajo, da je tu vse v redu, — ne! v današnjem šolstvu gospodari naravnost anarhija.

Čas je, da se tem okoliščinam stori konec, čas je, da se starši krepko potegnejo za svoje otroke, da si pošteni šolniki roke podajo k popravni popolnoma spridenega šolstva.

Tu bi bilo treba kaj zares občekoristnega storiti v namestništvih: v srenjskem svetu, v deželnem, „državnem“ zboru. Tukaj bi bila lepa prilika za konservativne zastopnike ljudstva, s praktičnimi predlogi, z globoko rezajočimi popravniimi nasveti na oder stopiti.

In če se to opisovanje anarhije v šolstvu presiljeno zdi, če se resnične dogodbe za dokaze tirjajo, — potem naj se potrdijo resnične dogodbe po uradniški poti, po zborovi skupšini, po zmešanih komisijah iz strokovnjakov in meščanov. Vsak dobro misleč bi moral takemu predlogu pristopiti in gospodarji današnjega šolstva bi morali prvi biti ljubljeno dete svojih bolečin obvarovati propada, in pošteno časninarstvo vseh strank se mora združiti v klicu: „Preiskavo, poskušnjo, potem če je treba, prestrojitev ljudskega šolstva!“

Učnina

Deželni zbor ima v kratkem glasovati za učnino ali pa zoper učnino. Potrebno je,

Podlistek.

Na Mune!

(Spisuje J. B — c.)

(Konec.)

Prepričan sem, da hvale ne potrebujeta in tudi ne iščeta: žrtvujeta se za ubogo od vsega sveta ločeno ljudstvo, plačilo in pripoznanje najmeta v svojem srcu in pa našla ga bosta unkraj groba. Sem, vi brezverski „liberalni“ osrečevalci narodov v surkah in frakih! Na Mune! Tukaj boste videli, kako priprosto ljudstvo spozna in spoštuje svoje prave prijatelje, kako hvaležno ljubi svoje dobrotnike. Sveta vera človeka naredi človeka. Med to ljudstvo zasejte svoje principe o verski prostosti, o brezverstvu itd., Muncem ugasnite luč sv. vere, zaupanje in ljubezen do duhovščine, in imeli boste pred seboj — prave divjake! —

Munci imajo malo polja; zatoraj morajo misliti, kako se bodo po drugih potih ohranili.

Videli smo, kako se je za gorogost dim proti nebu valil; reklo se nam je, da tamkej oglje žgejo; zatoraj mislim, da so Munci deloma tudi oglarji, in si s tem kruh služijo. Vendar je pa vsakakor njihov poglavitni zaslužek prodaja jesiha. Po vsej Avstriji, posebno po Kranjskem, Koroškem, Štajarskem, Avstrijskem in celó po Solnograškem vozijo svoj „istrijski jesihi“. Pa prašal me boš: kje pridelujejo toliko jesiha, da ga na tisuče veder vsako leto prodajo? Od doma gredo prazni, s praznimi posodami. V prvi tovarnici ali večji prodajalnici napolnijo posodo, in hajd z očetom po svetu!

Munci poznajo namreč umetnost, kako se jesihi ali kis pomnožuje ter vedno iz sodčeka toči, in vendar se mu ne izprazne. Oni skrbé ljudem tudi za zdravje s tem, da iz ostre in pekoče tekočine bolj zdravo in manj ostro napravljajo. Se ve, da imajo na vozu več sort kisa, ki se le po manji ali večji kislobi razločuje. Bilo je v Gradcu. Muncu kupi v veliki prodajalnici vedro kisa, ga nekoliko po svoje prestroji, naredi iz enega vedra dve, in gre s

posodo na hrbtu v ravno tisto hišo na drugo nadstropje ter upije: „Istrianer Essig“. Gospa — žena trgovčeva, pri katerem je bil pred uro Čič kis kupil, pokusi ta „Istrianer Essig“ ter pravi: „Ta, ta bo za nas, naš je preoster, ne moremo ga rabiti“. Mož odmeri več bokalov, ter stopa hitro po stopnicah doli v strahu, da ne bi gospodar prišel ter ženi povedal, da je kis iz svoje fabrike kupila. Ko je nekdo Muncu očital, da ni prav ravnal, ga zavrne: Jaz sem Istrijan, jesihi je bil moj, toraj istrijski jesihi. Žena ga je pokusila in hvaležna mi je bila, da sem jej manj ostrega, kot je njen domači, prodal. Ne hvalimo sicer tega dejanja — pošteno ni bilo, vendar nam ono spričuje, kako zvit in bistroumen je Muncu!

Sedaj potuje po svetu iz dveh vasi 30 vozov. Ne davno je neki gospodar iz Linca domu poslal — če se ne motim — 200 gold. Slišal sem o Kočevarjih, ki tudi po svetu „havzirajo“, da se vračajo iz svojega potovanja na dom zelo sprideni in pokvarjeni, brez vere in značaja, vsi oblizani po novej kulturi, no-

da se vsaj glavna načela o tej reči določijo in nasledki pojasnijo.

Neutajljivo je, ako se prizná v principu, da ima država dolžnost učnino za mladino plačevati, da država in kakor dandanes reč stoji, novošegna država ima tudi oblast in sicer neomejeno oblast do mladine. To pogansko ravnanje pa, kakor pravi moravski „Botschafter“ (12. sept. t. l.), morajo krščanski stariši vsaj v principu zavreči. Ako morajo pa načelo odbijati, morajo pa tudi odbijati nasledke tega načela, to je, odpravo učnine vsaj v principu.

Ne more se dalje popolnoma s pravico strinjati, da stariši, ki nimajo otrok v šoli, bi morali čisto ravno tista bremena za šolo nositi, kakor uni, ki imajo otroke v šoli, kar se pa zgodi, ako se učnina plačuje iz davkov.

Zraven tega pa je v odpravi učnine nekako priznana odprava pravice starišev do otrok. Ako nimajo stariši več neposredoma skrbeti za šolo, se jim bode prej ali poznej odrekla tudi vsaka pravica do šole in do odreja otrok, in odreja se bodo otroci po načelih moderne države. Ali se ne méri že zdaj na to? Ravno poslednje dni so odtrgali po vsi deželi otrokom po eno uro krščanskega nauka na teden, tako da otroci v prvem razredu, toliko potrebni prvega podstavnega veroznanskega poduka, nimajo nič več kakor eno samo uro na teden za krščanski nauk. Kdor ve, kako lahkomisljen je otrok, mu ni treba praviti, da danes-teden 6-7letni otrok ne bo nič več, ali skor nič tega vedel, kar se mu danes razlaga. Le poskusite jih vsak teden le eno samo uro brati učiti, boste videli, koliko boste opravili! V 4. razredu n. pr. pa mora katehet v dveh urah na teden otroke naučiti veči katekizem, zgodbe sv. pisma stare in nove zaveze, nedeljske evangelije, zraven tega pa še nauk za prvo sv. Obhajilo itd.! Kje je to mogoče? Puskusite! (Naše poslance dolžnost veže, v tej reči kaj storiti, poprašati, interpelirati, zakaj se je storilo to krivično prikrajšanje najjimenitniši tvarini? Ali so bile poprej više cerkvene vradnije prašane itd.?)

Da imajo stariši pred državo pravico do otrok, tega celo od liberalcev tolikanj čislani frajmavrar Bluntschli ne tají. Pravi namreč: „Najprvo morajo stariši oskrbovati stroške za odreja svojih otrok, potem še le srenja, poslednjič država“. K temu pristavlja: „Po odrajtovanjih pripomočkah se ravna tudi pravica, določno besedo pri tem govoriti“. Iz tega naravno nasleduje, da stariši nimajo več o odreji svojih

otrok govoriti, ako se učnina odpravi, pristavlja „Botschafter“. Ugovarja se, da v djanskem življenju se ne sklepa s tako ostro doslednostjo; tudi se ne more tajiti, da v bistvu je vse eno, ali stariši plačujejo šolo posredoma davkov ali naravnost; toda dandanašnji in v modérni državi je vse mogoče; poslanci celo, ki so sami očetje mnogih otrok, so zmožni pravicam starišev ravno nasproti glasovati, kadar se ravna za kako liberalno postavo.

Pomisliti je dalje, ako se v očitnih šolah odpravi učnina, da se morajo posebne (privatne) šole sčasoma zatreti, ker poslednje morajo učnino plačevati in se toraj z unimi ne morejo skušati, starišem bi bilo prehudo dvojni davek plačevati. Otroci bi bili prisiljeni očitnih šol se vdeleževati. Ako so pa le-té očitne šole brezverske, na kar zdaj vse teži, je potlej ravno za vérne stariše največa kazen in za njih otroke največa nevarnost, ker morajo v take šole hoditi.

Ugovarja se, da s plačevanjem učnine se ubožni stariši preveč obtežijo, ki tudi navadno imajo največ otrok. Ta ugovor pa ne velja, ker ubožni se morajo tako učnine oprostiti, in sicer oprostiti bi se imeli ubožniši v resnici, ne tako, kakor se zdaj vécsi godí, da taki stariši, ki velikrat nimajo kaj kositi in večerjati z otroci, se z rubežnijo silijo učnino plačevati. Ravno ako se bo učnina k davkom pristela, potlej bo vse zadevala, tudi najbolj revne, ki morajo davke in priklate plačevati, če imajo kaj ali nič.

Zakaj se učnina odpravlja? za to, pravijo, da bi se ložej vsi šole vdeleževali. Prav, zakaj pa se šolske potrebe otrokom tako silno nakopičujejo, šolske bukve vedno menjajo itd.? Zakaj tudi tega država na-se ne sprejme?

Kteri pa so tisti možje, ki najbolj na to tiše, da naj šola pride iz rok srenj in starišev v državne roke? To so veči del tisti, ki v vojski zoper vero stojé v prvi vrsti in sami bolj ali manj očitno spoznavajo, da odprava učnine je le pomoček, da se šola čedalje huje ponejeveri. Tudi Disterweg, veliki zvon novošegnih pedagogov, pravi, da zastonski poduk je mogočna glavna podpornja za konfesijskone državne šole.

Kolikor bolj srenje šole pusté iz svojega vpliva, toliko huje se bode skor gotovo razodevalo tako imenovano šolsko nasilstvo (Schulzwang), ki žuga že zdaj neprenesljivo biti. O tem bi bilo veliko govoriti, v kar se pa za zdaj ne moremo spuštati.

vem liberalizmu. Pri naših Čičih se pa sme reči: „Munec gre od doma, Munec se vrne domu“. Ni se ti za las spremenil; kakoršen je bil, tak je, in tak bo; le nekoliko nemških besedi žlobodrati se je navadil. —

Popoldne smo imeli zopet priliko pri božji službi poslušati zanimivo petje. Proti večeru se je zbrala menda vsa mladina cele soseske na trgu sred vasí. Naredili so velik kolobar. V sredo stopi godec ter začne na nek čuden inštrument „na meh“ svirati. Silno se je napejal, ko je z napetimi lici in ustnicama pihal v piščal, ktere konec se je držal napihnjene meha. Meh je pod pazduho imel ter stiskal in zopet spuščal, z nogama ceptal ter se vedel, ko da bi norel. Na te čudne glase se je mladina sukala in obračala, s petami ob tla in z rokama dlan ob dlan tolkla, meda tako, kakor popisujejo ondotne plesavce indijanski misijonarji. Nismo se mogli smeha zdržati, ko smo kratek čas pri tem čudnem in primitivnem plesu postali. Pred odhodom nam prinese še prijazni krčmar, vesel da smo njihovo vas

obiskali, steklenico črnega vina ter nam napije zdravico. Kratek čas smo se z njim pogovarjali, pa spoznali smo kmalo, da je moder, pošten možak, da mu pod debelo čiško sukno bije dobro, nepokvarjeno srcé, da je mož več vreden, kot sto breznačajnih, na videz prilizljenih mestnih liberalcev. Bog ga živi poštenega munskega krčmarja. Bog daj, da ne bi nikdar do sem dosegla slana laške kulture, ktera iz istrijskih mest v zmeraj večih krogih spodjeda tužnemu narodu slovanskemu jezik slovanski, značajnost staro in udanost zveličavni veri. Duhovstvu le in cerkvi se ima Istrija zahvaliti, da je ostala slovanska. Ali je tisti še naroden, kdor spodkopava to zadnjo podporo narodnosti. Mladoslovenci, roko na srce in odgovorite na to vprašanje! — Ravno je solnce zahajalo za vrhove istrijske, ko smo se poslovili od dragih prijateljev, dušnih pastirjev ter smo se proti Bistrici odpeljali; — Munci in Mune nam pa so ostali vedno v spominu!

Obrnemo naj le še pozor na to, kako si liberalni učitelji prizadevajo, da bi vpliv srenj na šolo zmiraj bolj zmanjševali, domače srenjske ali krajne svetovalce iz nje odpravili, važniša opravila okrajnim šolskim svetništvom v podrožje spravili, poslednjič pa sami postali državni služabniki ali vradniki.

Vse to agitiranje se godi v škodo starišev, srenj itd., v zmanjšanje samovpravnosti, pa v pospeševanje državnega centralizma.

Te in take okolišine naj bi poslanci dobro prevdarili, preden o učnini sklenejo dokončno, in ako reč ni jasna, je bolje jo odložiti, kakor pa prepozno se kesati.

Politični pregled.

V Ljubljani 9. oktbr.

Avstrijske dežele.

Cesarica je 7. t. m. prišla nazaj v Schönbrunn.

Na **Českem** je kraljevograški škof Haul 7. t. m. 92 let star umrl.

Na **Ogerskem** je med ministri vstal neki razpor in govori se o ministerski krizi.

Rumuški knez Karol se prihodnjo nedeljo vrne v svojo deželo nazaj.

Vnanje države.

Pruski cesar neki še ne misli obiskati laškega kralja v Rimu in listi že pretresajo, kaj bode pri ti priliki papež storil. — Grof Arnim je še zdaj vsim časnikom najvažniši predmet. Gotovega se pa o njem nič ne vé; grof Arnim trdi, da pisma, ktera so od njega zahtevali, so čisto privatna, Bismarkovi listi pa trdijo, da so vradna. — Na Poznanskem so te dni zaprli posestnika Nigolevskega, ki se je kot cerkveni patron branil vladinemu zastopniku izročiti cerkvene denarje in cerkvene zapisnike.

Na **Španjskem** si Alfonsisti na vso moč prizadevajo, da bi Izabelinega sina spravili na prestol, kar bi tudi Serranu ne bilo zoperno. Njegova lista „Politika“ in „Iberio“ saj skušata dokazati, da je monarhije treba. „Tempo“ pa misli, da to se godi ravno zaradi Serrana, kteremu je na tem ležeče, da se prikupi monarhistom ter z njihovo pomočjo dalje ostane glava republike. — Novica, da Don Karlos je nevarno ostreljen, se ne potrdi. Pa če bi tudi resnična bila, bi Karlitov še ne bilo konec, ker ima Don Karlos še brata (Don Alfonsa), kteri se v sedanji vojski posebno odlikuje. Ravno tako zlagana je druga novica, ki je bila brati po Karlitom sovražnih časnikih, da notranji razpor med Karliti je čedalje večí in da Don Karlos je odstavil svojega vojskovodjo Dorregaraja; dal mu je le za nekaj časa odpust, da vtrdi svoje zdravje. Iz Santandra se poroča, da te dni pripelja za Karlite neka belgijska ladija iz Angleškega mnogo streljiva.

Deželni zbori

Deželni zbor kranjski. Osmá seja 8. okt. Predsednik naznanja, da je postava o cestni policiji pri cestah, ki niso erarične, zadobila potrjenje. Poslanec Kozler izstopi iz komisije za vravnanje zemljiškega davka, ker je sicer že z delom preobložen.

Dr. Costa in drugi interpelirajo vlado za voljo gozdnih razmer med Šneperško grajšino in onimi prebivalci, ki imajo pravico do lesa v gozdu te grajšine.

Deželni načelnik vit. dr. Widmann odgovarja na interpelacijo grofa Barbota in tova-

rišev zarad onega novince, kterega so siloma žandarji na Krško gnali. Vladni zastopnik pravi, da se je vse postavno godilo, da je bil oni novinec prigan še le potem, ko ga že mesec dni ni bilo pred komisijo, in sicer že popolnoma zdrav. Dalje odgovarja na interpelacijo dr. Costovo in drugih zavoljo odpisovanja davkov v bistrškem okraju na Notranjskem rekoč, da je finančno vodstvo dobilo od ministerstva ukaz, le takrat odpisati davek, kedar so celi kosovi po vremenski nezdigi zadeti. Kar se pa tega okraja tiče, ni od ministerstva še odloka, pa se je vse storilo, da kmalo pride.

Poslanec Zarnik in vsi narodni poslanci — razen Razlaga — stavijo do vlade interpelacijo zavoljo ponemčevanja naših šol, ki se godi s tem, da se nastavljajo trdi nemci za profesorje, da vlada podpira vse, kar je nemškega in zakaj so bili nekteri iz domovine pregnani. To interpelacijo bomo natisnili drugi pot, za danes je preobširna.

Vladna predloga stavbenega reda se po nasvetu dr. Coste izroči posebnemu odseku 9 udov, v kterega se volijo: Langer, Kotnik, Kozler, Braune, Dežman, Obreza, Jugovic, Gariboldi in Schrey. Postava o brambi poljščine se sprejme tako, kakor jo nasvetuje narodno-gospodarski odsek. Po toči zadetim Dolencem se dovoli podpore 5000 gld. iz deželnega zaklada, ktera se ima po n asvetu poslanca Schafferja izplačati še le spomladi, ko se po okrajnem glavarstvu in zaupnih možeh škoda natanko preceni, in sicer zato, da kupijo žita za seme. Poročilo gospodarskega odseka o podpori za cesto iz Bloške police na Rakek se izroči deželnemu odboru nazaj, poročilo dež. odbora zarad deželnega doneska za vravnavo Save pri Krškem pa finančnemu odseku.

Poslanec Lavrenčič želi, da bi se pri podporah, ki se dajo cestam, tudi na Vipavo ozir jemal, ker so tam nekatere ceste jako slabe.

Prihodnja seja bo v ponedeljek 12. t. m.

V graškem zboru je poslanec Seidl vlado vprašal, če misli pospešiti odvezo bira fajmoštrov, cerkva in šol, Böss pa, če misli odpraviti počasno vredovanje deželnega šolskega sveta? Zbor je sklenil prevzeti rudarsko šolo v Ljubnu ter je naročil deželnemu odboru, da se o tej reči zlasti o nekolikozni podpori z vlado porazumi.

V Českem zboru se je bral najprej dopis ces. namestnika, ki naznanja, da se zbor sklene 15. oktobra, potem pa dopis 77 českich poslancev, v kterem naznanjajo, zakaj se zborovanja ne vdeležijo. Zbor enoglasno sklene, da to opravičenje ne zadostuje in da poslanci zgube poslanstvo ter se imajo razpisati nove volitve. Mladočehov ni bilo v zboru.

Zgornje-avstrijski zbor je v neki resoluciji izrekel, da vžitniki duhovskih posestev nimajo volilne pravice za deželni zbor. Ker se pa po tej pravici ravna volilna pravica za deželni zbor, bi dosledno duhovniki tudi te pravice ne imeli, dasi plačujejo navadno veliko več davkov, kakor drugi njim enaki posestniki. Konservativni poslanci, pa tudi ces. namestnik so omenjeni resoluciji hudo ugovarjali.

Solnograški zbor je rešil ubožno postavo.

Domače novice.

Ljubljana, 10. oktobra.

(Dobro, dr. Razlag!) Interpelacije, stavljene v 8. seji deželnega zbora kranjskega zarad ponemčevanja slovenskih dežel, dr. Razlag edini izmed nazočih slovenskih poslancev ni hotel podpisati ter izgovarjal se s tem: „Vsak

naj sam za-se skrbi, da svoje narodnosti ne zgubi!“ Ali ste že kaj tacega slišali? Toraj, otroci naj sami skrbe, da ostanejo šole slovenske, in naj nemara nemožke učitelje zapodé, kali? Ali more priti tak odgovor iz ust vsaj pametnega človeka? Nam se pa vse kaj drugega zdi. Dr. Razlag hoče še više plezati, kot je zdaj, ker pa ve, da se interpelacije in imena tistih, ki so jih podpisali, pri vladi hranijo, in utegnili bi mu na poti biti, ako bi se našel njegov podpis na — vladi tako neprijetni interpelaciji, kadar bi se morda po kakem deželnem glavarstvu, dvornem svetovalstvu itd. spenjal. Ali ne zasluži tak „poslanec“ vnovič nezaupnice od svojih volilcev?

(Poslanec Dežman) je svoj materni jezik zelo zelo pozabil, to je pokazal v zadnji seji odgovarjaje Zagorcu zarad vžitninskih priklad za deželni in zemljiško-odvezni zaklad. Lomil je slovenščino ali „kranjsko spraho“, da je poslušalce po ušesih trgalo. Tak jezik se vé da ni lep, in ni se čuditi, če se tistim, kteri ga slišijo iz njegovih ust, ne more prikupiti. Tako daleč je prišel pesnik „prokletih grabelj“ in „Slave Slovanom!“ Čudimo se le pri vsem tem, da je še v stanu bil spisati tisto glasovito „slovensko pratiko“, da-si slovenščina v nji ni posebno izgledna, in se v „voščilo za novo leto“ spravlil še na pesniškega konja, kteri pa je — se vé da — ves kruljev. Da ga le ni sram take „kranjske špraha.“

(Preskrbovanje sodnijske preiskavnice) na Žabjeku (Inquisitionshaus) se bo 17. t. m. pri očitni dražbi v sobi št. 1 za tri prihodnja leta izročilo tistemu, ki bo najmanj za to zahteval.

(Cestna, mostna in vodna colnina) se bo 17. t. m. pri tukajšnji finančni direkciji v na jem dala.

Razne reči.

— Tabak v Ameriki se ni obnesel zato bo v ceni poskočil.

— Imenovani so: g. Danijel Saflaj, za avskultanta na Kranjskem, g. Janez Petrovič in g. Franc Vovšek pa za avskultanta na Štajarskem.

— Iz Maribora se nam piše: Tukajšnja glavna duhovniška konferencija, zbrana pod predsedništvom mil. knezoškofa, je po nasvetu g. dr. Gregoreca slavnemu odboru družbe sv. Mohora za njegov trud in vseh enoglasno izrekla svojo prisrčno zahvalo in priznanje. Sklep se odboru naznanil pismeno.

— Duhovske spremembe. V ljubljanski škofiji: G. Lušin Ant. v Selcah gre za duh. pom. k bolehnemu g. fajmostru na Ježico. — G. Škufca Ant. novop. v Selce. — G. Klinar Karol gre zavoljo bolehnosti iz Šturije k Novi štifti v sodraški fari; g. Erjavec Matija s Črnega vrha v Šturijo. — G. Klemenec Fr. gre iz Šempetra pri Slavini za vikarja v Zagorje; g. Jalen Sim., kaplan, iz Košane v Šempeter; g. Žagar Fr., kaplan, iz Knežaka v Košano. — G. Hočevnar Anton, kaplan v Starem logu, gre za farnega oskrbnika v št. Jošt. — G. Tavčar Ign., lok. v Želimljah, je dobil faro Dolino, Želimlje so razpisane 6. okt. — G. Bernik Lor., fajm. v Kamni gorici, pa faro sv. Duha pri Krškem; in kamnogoriška je razpisana 8. okt.

Poslano.

Gosp. Josipu Godini, fin. komisarju na Vrdeli pri Trstu.

Na Vaš spis v št. 235 lista „Cittadino“, v kterem tudi mene napadate, odgovarjam tako-le:

1. Ni res, da so okoličani, Vaši rojaki, taki nevedneži, kakor jih Vi popisujete, češ, da še trž. magistrata vsemogočnosti ne poznajo, v ktero ste Vi vsi zamaknjeni.

2. Ni res, da sem jaz nabiral darove za novi oltar v tukajšnji cerkvi, ampak jaz sem le starešini darovalcev imena zapisoval.

3. Ni res, da bi se bili kdaj za stole ali za oltar pobirali darovi po „okolici“, ampak vselej le po tukajšnji župniji.

4. Ni res, da ni imelo župnijsko opravništvo za to dovoljenja, kar spričujeta trž. magistrata odloka od 2. julija 1867, št. 9427 in 5. novembra 1872, št. 13461, s kterima Vam bo na dotičnem mestu opravništvo samo še boljše posvetilo.

5. Ni res, da je bilo tako nabiranje ljudem „sitno“; saj se je napravilo po njihovej lastnej želji.

6. Ni res, da so se s tem „ubogi ljudje nadlegovali“; ker silili niso nabiralci nobenega, k očitno ubogim pa še šli niso.

7. Ni res, da ste bili tudi Vi „povabljeni pripomoči“; še z eno besedico ne.

8. Ni res, da ste Vi meni in starašini nekaj „opomnili“, temveč ste nad nama divjali in naju precej odpodili, predno sem Vam mogel povedati, zakaj sem Vas obiskal, namreč iz čisto drugega namena. In s to svojo surovostjo se zdaj še hvalite!

9. Ni res, da ste to storili „po vsej pravici“, ker naji zmerjati in psovati niste imeli in nimate nobene pravice.

10. Ni res, da je nabiranje dobrotnih darov „beračija“, kakor govorite v omenjenem članku, ali celo „ciganija“, kakor ste se olikano izrazili oni nesrečni dan, sicer bi bil svet poln takih „ciganov“ in Vi bi bili še hujši „cigan“ (kar pa jaz ne trdim), ker svoje bukve po hišah kolportirate in jih ljudem vsiljujete.

Vrh teh neresnic je posebno še to od Vas grdo, da svoje rojake v najhujšem lahonjskem listu napadate in nazadnje — kar je pa celó ostudno — magistratu v preiskavanje ovajate.

Pri sv. Ivanu v Vrdeli, 6. okt. 1874.

Jožef Krizman,
kaplan.

Umrli so:

7. okt. Ana Šuster, oskrbn. vdova, 58 l., za oslabljenjem. — Jože Žkufca, krojašk pomočnik, 19 l., za pljučno sušico.

8. okt. Marija Štefč, branjevčev otrok, 2 l., za vnetjem vratu. — Anton Pasar, delavsk sin, dragonec, 25 l., za vodenično mrzlico. — Janez Umberger, krčmarjev otrok, 4 m., za krčem v vratu. — Andrej Marolt, gostač, 57 l., za oslabljenjem. — Franciška Kajfež, strežnica, 38 l., za pljučno sušico.

Eksekutivne dražbe.

13. okt. 3. Neže Briski-jevo iz Štruncice (305 gl.) v Kočevji. — 3. Jož. Sprohar-jevo iz Zarečja (1800 gl.) v Bistrici. — 3. Fr. Brodnik-ovo iz Straže (1405 gl.) v Krškem. — 2. Jan. Pere-ovo iz Sela (1580 gl.) v Kočevji. — 2. M. Papič-ovo iz Jiršic (3234 gl.) — 2. M. Ušinič-ovo iz Božakovca (1375 gl.) v Metliki. — 2. J. Verviščar-jevo iz Dragomelj (943 gl.) — 1. J. Škod-ovo iz Čateža (110 gl.), — 1. Ant. Preglj-ovo iz Ustja (1735 gl.), obe v Litiji. — 3. Sim. Trevn-ovo iz Godoviča v Idriji. — 3. Mih. Koš-ovo iz Knežaka v Bistrici. — 1. Lov. Sever-jevo iz Studenca (1560 gl.) v Senožečah.

14. okt. 3. Štef. Mohnič-ovo iz Šent. Mihaela (1573 gl.) v Senožečah, — 3. Mart. Kikel-ovo (1315 gl.) v Ljubljani. — 2. Ant. Okoren-ovo (1985 gl.) v Metliki. — 2. K. Žagar-jevo iz Besnice (3445 gl.) v Ljubljani. — 2. Ant. Pirč-ovo (1150 gl.) v Kranj. gori. — 2. Ant. Berčan-ovo iz Brezja (3198 gl.) v Ljubljani. — 1. Luk. Žakelj-ovo iz Godoviča (4390 gl.) v Idriji. —

Alle und Neue Welt.

Illustrirtes katholisches Familienblatt
zur Unterhaltung und Belehrung
Jährlich 16 Hefte in Umschlag zu 52 Seiten Text
mit vielen Illustrationen. Außerdem in 7 Hefen
je 1 besonderes schönes

Einschalt-Bild auf Couppapier
Preis: per Hefte

40 Fig. N. W., (4 Sar., 14 Kr. Südd.) 50 Cts.
per Jahrgang: 6 Mark 40 Fig. oder Fr. 8.
Ausgabe in 48 Wochen-Nummern per
Quartal 1 Mark 60 Fig. Fr. 2.

Dazu 1 prachtvolle Del-Farbendruck-Prämie
„Auf dem Kirchhofe“
gegen Nachzahlung von nur Mark 1.20 Pfennig
(12 Sar., 42 Kr. Südd.) Fr. 1. 50 Cts.

Vorrätig bei
Ottokar Klerr,

Buchhändler in Laibach.

Das Hefte der „Alle und Neuen Welt“
steht in B. W. 24 Kr., per Post unter Kreuzband 28 Kr.

Die Prämie ist gegen geringe Nachzahlung im
Betrage von 80 Kr. zu haben. (51-3)

V. And. Schreyer-jevi

prodajalnici železnega in galanterijskega
blaga in otročjih igrač v špitalskih ulicah
je razen vseh sort železa v palicah vedno
velika zaloga sledečih reči:

Kotli iz kotlovine (kufra), graško delo, se dajo
vzidati.

Kotli iz železa vltiti, drže 20 do 100 bokalov;
se dajo vzidati.

Vratca in ražnji za nje.

Ognjišča za prihranjenje kurjave (Sparherde),
iz kositarja ali vlitnega železa.

Posode za kuhno iz vlitnega železa, belo ali z
jeklenim kositarjem zacinjene.

Kozice (ponve) in vse sorte kuhinjskega orodja.

Lampe za petroleje, svečniki, možnarji in
gladniki (Bügeleisen).

Noži in vilice, štajarski in angleški izdelki.

Zlice in zajemalnice (šeflje), iz kitajskega sre-
bra, pakfonga, in z železom zacinjene.

Britve in škarje, prave angleške.

Nožiči za peresa, angleški, z 1 do 20 klin.

**Albumi, listnice, smodnice, lovske in po-
potne torbice in denarnice.**

Podobe svetnikov za molitvene bukvice in v
okvirih.

Rožni venci (patanoštri), križci in svetinje.

Posebno lepi nagrobni križi, krasno pozlačeni,
od 6 do 60 gld.

Kositar za strehe, črni in pocinjani železni
kositar.

Mlinske žage iz angleškega vlitnega jekla.

Tesarske in mizarske žage.

Vsake sorte pile in praskalnice, klini za oble,
vzdigači in vse drugo enako orodje za mizarje
in tesarje.

Ključavnice za sobna vrata, za omare in ški-
nje itd. z vsem, kar gre zraven.

Ključke, vezila in zapahi

**Lopate, krampi, matike, sekire, gnojne
vile, coklje.**

Velika zaloga evkrov iz drota in žebeljev,
žebic, zanetnikov, šravbov.

Tudi priporočam svojo zalogo špicerijskega
blaga ob dunajski cesti tik deželne bolnišnice
spoštovanim deželanom, posebno mnogo častiti
duhovščini.

Naročila se izvršujejo po železnici ali pa po
poštnem povzetju, za dobro blago se daje poročstvo.
Spoštovanjem

(49-2) Andrej Schreyer.

Telegrafne denarne cene

9. oktobra.

Papirna renta 70.40. — Srebrna renta 74.25. —
1860letno državno posojilo 107.75. — Bankine akcije 986
— Kreditne akcije 243.50. — London 109.85. — Srebro
103.90. — Ces. kr. cekini —.—. — Napoleon 8.85.

Tržna cena preteklega tedna:

Mesta:	M e r n i k							
	Pšenice	Rži	Jecmena	Ovsa	Turšice	Ajle	Prosa	Soršice
v Ljubljani	2.55	1.65	1.50	0.90	2.00	1.50	1.40	2.00
v Kranji	—	—	—	—	—	—	—	—
v Lohi	2.80	2.00	—	1.10	—	2.50	2.10	—
v Novomestu	2.50	2.00	2.00	0.95	2.50	—	2.00	2.30
v Sodražci	3.10	—	1.50	1.00	2.40	—	1.80	—
v Mariboru	2.55	2.00	1.90	1.20	2.55	2.10	2.10	—
v Ptujju	2.40	1.75	1.55	0.90	2.50	1.80	—	—
v Celji	2.60	1.80	1.50	1.20	2.20	2.50	1.60	—
v Celovcu	2.50	2.15	1.55	1.06	2.06	—	—	—
v Trstu	2.80	1.85	—	1.00	2.04	—	—	—
v Zagrebu	2.45	1.75	1.25	0.95	2.15	—	—	—
v Siseku	—	—	—	—	—	—	—	—
v Varaždinu	2.42	1.85	1.35	1.00	1.55	2.50	1.25	—
na Dunaju	2.75	2.05	1.65	1.10	2.00	—	—	—
v Peštu	2.60	1.80	1.50	1.00	2.25	—	—	—
v Pragi	2.85	2.35	2.10	1.50	—	—	—	—
v Gradcu	3.18	2.15	1.60	1.10	2.28	—	—	—

V Trstu: Kave (kafe) cent po 42—63 gld., sladkor
(cuker) 20—21 gld., fige 8—10 gld., mandelji 35—36
gld., rozine 10—14 gld., oje laške (v sod'ekih) 30 gld.,
za jedi (Tafe'öl) 40—45 gld., petrolej na barkah po
12, v štacunah po 10 gld. cent. — Deske (žagavnice)
koroške 7—11 palcev široke po 60 gld. sto, 8—12" po
72 gld., 9—13" po 83 gld.

Jurij Dornik-ova

zaloga olja

v Trstu.

Pošilja se s poštnim povzetjem (Postnach-
nahme), s plačano colnino, vožnino (poštnino),
posodo in vsemi drugimi stroški, do vsake po-
staje avstrijsko-ogrske monarhije, od 25 funtov
dalje. — Zapisniki cene se dobé zastoj in
franko. (4—36)

Najlepši, najcenejši
iz železa vlti

spominjki
(monumenti),

križi za altarje in veliki
križi za pokopališča,

izgotovi eni z najstanovitnejšimi, najbolj finimi bar-
vami, s pravim, najbolj finim zlatom krasno pozla-
čeni (kakor jih sicer nikjer ne znajo delati), so —
kakor že čez 20 let — še vedno na zbir v velikanski
množini in različnosti ter po najnižji že trdno dolo-
čeni cen. ravno tako tudi c. k. priv. z železa vlti
podlage (stala — mesto kamenitih) edino le pri

C. M. Pobisch-u.

mešč. trgovcu z železjem in lastniku privilegije
na Dunaji (Wien, Währingstrasse Nr. 7 in
njegovi zalogi križev (auf der Schmelz) na-
sproti vходу pokopališča

in se pošiljajo na vse kraje.
Grobnj napisi se izvršujejo
čisto po želji p. n. naroče-
valcev ali z zlatom pisavo ali
pa z izbuknjeno vltimi in
pozlačenimi črkami, kar naj-
hitreje mogoče. Obrisi in za-
pisi cene se, ako jih kdo za-
hteva, brez odloga pošljejo.
(9—31)

Zdravilske specialitete

Gabrijel Piccoli-jeve lekarne „pri angelju“

v Ljubljani.

Naročila zunaj Ljubljane se naglo izvršujejo s poštnim povzetjem — Stroške
zavitkov in pošiljanja trpé naročniki. — Prodajalcem se dajo navadni odstotki.

(32—8)

Za Kranjsko edina zaloga stedečih reči:

Izkuha iz Kine in Koke. Najboljši do zdaj
želodčni liker (pija'na). Ta izkuha se dela iz kioske
skorje in kokovega perja, oboje dobivam jaz naj-
boljše in prav iz vira, in tako mi je mogoče podati
zdravilo, katero sme veljati za najboljšo, ker pomaga
zoper telesno slabost, izvirajočo iz razdražnosti čut-
nic; dalje pomaga zoper onemoglost in vtrujenost,
ki zavira reproduktivno zmoglost, pospešuje tek krvi,
prebavljaje in daje različnim delom in udom živoča
novo moč in novo življenje.

Cena steklenice (flaške) 80 kr.

**Pravo norveško Dorševo olje iz ribje
masti**, katero dobivam naravnost iz Bergena na
Norveškem. Posebno se rabi ta bergenska Dor-
ševa ribja mast zoper revmatične bolečine,
putko, zlasti pa zoper škrofeljne, pljučno
sušico in jetiko, zoper začasna izpuščanja in
trpljenje čutnic.

Cena izvirne flašice 80 kr.

Voda iz lankasterskega limbarja. To vodo
v elegantnih krogih tako zelo rabijo, da bi bilo od
več jo še posebno priporočati. Treba nam je le tiste,
ki jo rabijo, opomniti na to, da si zberó prav dobro
sorto. Raba in skušnje so pokazale, da je najboljša
sorta tista, ki je znana pod imenom lankasterska
limbarjeva voda. Ona dá koži leskečo belo barvo,
je varuje prezgodnjih gub in hipoma pogladi grbe.
Očisti je tudi raznih madežev in mozoljčkov, in
zacepi pike, ki se naredé vsled suše. Z eno besedo,
prav zaklad je za ličenje, zato jo ženstvo, kteremu

je na telesni lepoti kaj ležeče, s pridom obrajta
in rabi

Steklenica te vode velja 1 gold.

Izkuha iz skorje tamanske, zelo okrepče-
valno zdravilo zoper natopčenje želca in gušobu,
katero razžene, ako se jemlje po malem; ako se ga
pa vzame več, goni brez bolečin in težav prav lahko
napreč, zato svetujejo zdravniki to zdravilo zlasti
tam, kjer bi bila druga enaka zdravila prehudu. Pri
prisadu v drobji in pri različnih mrzlicah za vedno
žetje bolnike pač ni prijetnejše pijače.

Steklenica velja 40 kr.

Gotovo zdravilo za mrzlico, zanesljiva po-
moč pri mrzlicah različne vrste. Da pomaga, to
je dokazana resnica, o tem se prepriča vsak
bolnik, ki ga rabi. Mrzlica, po tem pripomočku
ozdravljena, se ne povrne in ne čuti se nobenih
slabih nasledkov.

Cena steklenice 80 kr.

Za zobé in zobno mesó. Ako hočeš biti
zdrav in lep, moraš imeti snažna usta in čiste zobé.
Če se zobje vsak dan ne spažijo, dajó od sebe ne-
prijeten, večkrat zelo hud duh, dobé črno ali uma-
zano barvo in začno gnjiti tako, da bolé in ne služijo
več. Nasledek tega je slaba prebava in slujšanje.

Vsemu temu pomaga vsakdanja raba moje vode
za usta in moke za zobé; oba krepčata zobno
mesó, ohranita sapi dober duh in zobem lepo na-
ravno barvo in branita gušilobi in riji zóh.

**Cena steklenice vode za zobé 60 kr.,
škatljica moke za zobé velja 40 kr.**

Kipeča moka (Brausepulver) škatlja . . . gl. 30 kr.
Borovniško žganje, flaša „ 50 „
Repinjevo olje za ohranjenje las, flaša „ 50 „
Životna esencija, flaša „ 10 „
Životni balzam po Seehoferji, flaša „ 10 „
Mandeljnova moka (namesto žajfe) za
lepšanje in ohranjenje kože, flaša „ 10 „
Po vsem svetu znane Menotti-pastile,
gotovo sredstvo za kašelj, škatlja „ 75 „
Oksfordska esencija, c. kr. izhl. priv.
S to imenitno esencijo se v enem

trenutku ozdravi najhujša zobna
bolečina, flaša „ 50 „
Prava Seidlitz-eva moka, škatlja „ 80 „
Paljanovi slrup iz Florence, zdravilstvo
za očete gospodarje, ali domači
zdravniki, flaša 1 „ — „
Rajževa moka, ekstračna, nježnim
konsumentovkam priporočena za
najboljšo sorto, prijeten duh in
nizka cena, 1 škatlja „ 40 „
— 1 paket „ 10 „

Da se varujejo vsakega ponarejenega blaga, prosijo se naročevalci, da se pri na-
ročevanju obrnejo naravnost na lekarno

Piccoli „pri angelju“, dunajska cesta št. 79 v Ljubljani.

